

STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV V PRAZE
ZRUŠEN STUPĚŇ UTAJENÍ

Důvod:

990/2 → N30/20 **TAJNÉ**

Datum: 4.1.02

PhDr. Alena Nosková

Podpis:

Výtisk číslo: 25

VNITROSTRANICKÁ INFORMACE

47

Č. j.: inf. /03224/ 47
Počet listů: 11
Počet výtisků: 27
Den vydání: 13. října 1988

OBSAH

Ohlasy na 10. zasedání ÚV KSČ, zasedání ÚV KSSS a besedu
s ministry v Čs. televizi /k 12. 10. 1988 do 12.00 hod./

Ohlasy na 10. zasedání ÚV KSČ, zasedání ÚV KSSS a besedu
s ministry v Čs. televizi

/k 12. 10. 1988 do 12.00 hod./

S mimořádným zájmem komunistů i ostatních občanů byl sledován průběh a výsledky 10. zasedání ÚV KSČ. Svědčí o tom ohlasy předané krajskými /městskými/ výbory strany i funkcionáři rozhodujících center hnutí, kteří byli vybráni do panelu odboru vnitrostranických informací ÚV KSČ i vysoká poptávka po stranickém tisku.

Zvláště zaujalo vystoupení generálního tajemníka ÚV KSČ s. M. Jakeše, zejména pro kritické hodnocení a otevřený přístup. Pozitivně je hodnoceno, že se ústřední výbor KSČ zabýval úlohou ideologické práce v procesu přestavby.

V Severomoravském kraji, ale i v dalších, komunisté oceňují, že ve vystoupení s. M. Jakeše byly zapracovány názory pracujících k současným problémům ve společnosti. Kladně hodnotí, že ÚV KSČ s těmito informacemi seriózně pracuje a má snahu nazrálé problémy řešit. Vyskytují se však i názory, že zpráva mohla být adresnější a konkrétnější. Místo výrazů některé, někdo, někde apodobně měli být označováni konkrétní činitelé. Například funkcionáři SONP Kladno /Středočeský kraj/ uvádějí, že s. Jakeš měl při hodnocení vystupování ministrů v Čs. televizi tyto jmenovat. Podobný názor vyslovili i funkcionáři v NHKG Ostrava /Severomoravský kraj/ a v Kovosvitu Sezimovo Ústí /Jihočeský kraj/. V Jihočeském kraji je v ohlasech podporován současný postup ÚV KSČ s tím, že strana musí v nastoupeném kursu pokračovat, důrazněji řešit aktuální problémy, více uplatňovat svou vedoucí úlohu a kontrolní činnost, vyvozovat závěry u těch, kteří neplní povinnosti.

Komunisté v Avii Praha - Letňany čekali od zasedání ÚV KSČ více, především odpověď na konkrétní problémy ve společnosti, vysvětlení podstaty prováděných změn a ideologické zdůvodnění současného vývoje. Například že vysvětlí, proč nad požadavkem uspokojování potřeb socialistické společnosti vítězí

zisk apodobně. V referátu s. M. Jakeše byla postrádána informace o připravovaném vystoupení nelegálních struktur na 28. října 1988 - je to veřejným tajemstvím. Zvláště to, jak se strana na to dívá, zda zasáhneme nebo budeme přihlížet. Hovoří se také o tom, že"i po 10. zasedání ÚV KSČ zůstane ideologie nejslabším článkem, vyklízíme pole, jdeme do nepřipravených věcí, děláme změny, které nejsou obsahově doloženy. Diskusí o demokracii se odvádí pozornost od plnění úkolů v ekonomice, zejména od přípravy plánu na rok 1989". Jsou vznášeny dotazy k tomu, "jak bude stát řídit podniky, ve kterých zákon umožní vyšší než 50 % účast zahraničního kapitálu. Jaký kapitál bude vykořisťovat naše pracovníky a zda v těchto podnicích bude moci pracovat KSČ atd".

Připomínky jsou vznášeny k tomu, že nebyl realizován dřívější požadavek vysílat v Čs. televizi projev s. M. Jakeše živě a ne komentovat. Připomíná se, že u s. Gorbačova to tak provádíme.

V současné době se mezi lidmi hovoří převážně o kádrových změnách, méně již o ideologických otázkách. Je to dáno také tím, že ne každý se mohl s nimi seznámit, protože referát přednesený s. Fojtíkem byl publikován až ve středu.

Ve většině ohlasů jsou kádrové změny podporovány, očekává se, že přispějí k urychlení přestavby. Je tomu tak například v NHKG Ostrava /Severomoravský kraj/, kde část lidí však se svými názory ještě vyčkává a menšina tvrdí, že vše zůstane ve starých kolejích.

V ZO KSS JRD Trhoviště /Východoslovenský kraj/ se komunisté v rozhovorech vyjádřili, že ke kádrovým změnám mělo dojít již dříve. Mnohé nové soudruhy znají, podle nich jsou to zkušení komunisté, věří, že přispějí k pozitivním změnám ve vývoji našeho hospodářství /s. Knotek, Pitra, Štěpán, Zavadil/.

V souvislosti s kádrovými změnami byly vzneseny některé připomínky a dotazy. Například v Avii Praha - Letňany ohlasy od stranického aktivu svědčí o tom, že nebylo přijato zdůvodnění odchodu s. Štrougala a Colotky pro jejich věk, "když druzí starší ještě ve funkcích zůstávají". Diskutovalo se o tom, zda noví funkcionáři byli voleni z více kandidátů, podobně jak je to vyžadováno při volbách ředitelů státních podniků. Bylo zde také upozorňováno na nevhodnost kumulací funkcí u s. Zavadila. Jako předseda ÚRO musí dbát o sociální zájmy pracujících, zároveň však byl pověřen vedením sociální komise ÚV KSČ, kde by měl spíše skládat účty ze své práce. Totéž je u s. Lenárta - "ekologie zůstane vždy v pozadí a investice půjdou spíše do výroby". Připomínka byla vznesena i k tomu, že "za tři roky mají již čtvrtého ministra strojírenství. Trpí tím koncepční práce a rozvoj oboru".

Také na Dole Ležáky Most /Severočeský kraj/ se mezi komunisty v základních organizacích ve výrobní i nevýrobní sféře a v odborových orgánech vyskytly názory, že mladší funkcionáři odstoupili a starší zůstávají, jako například s. Biřák, Rohlíček a Lenárt. Připomíná se zde, že v návaznosti na kádrové změny v ústředním výboru by mělo dojít i k omlazení krajských a okresních výborů. Chyby v ekonomice nebo v politice by neměli napravovat funkcionáři, kteří se na nich podíleli. Ojediněle se projevuje pesimismus, že se nic nezmění. Řada lidí je však přesvědčena, že připomínky pracujících se v nezkreslené podobě dostávají až do centra a byly příčinou provedených kádrových změn.

Rovněž na Státním statku Tochovice /Středočeský kraj/ se někteří komunisté vyjádřili, že zdůvodňování odchodu s. Štrougala důchodem neobstojí, proč se neuvede, že nezvládl úkoly současného období. Připomínky jsou k tomu, že naše sdělovací prostředky dosud neinformovaly, kdo bude novým předsedou federální vlády, případně i o dalších uvažovaných změnách. Přitom západoněmecká televize ARD údajně vysílala již v úterý záznam z tiskové besedy se s. Fojtíkem, kde měl uvést, že předsedou vlády bude s. Adamec. Hovořil prý i o

obsazení dalších funkcí.

V SONP Kladno /Středočeský kraj/ se předsedové CZV a ZO KSČ pozastavují nad tím, že práce s. Štrougala a Colotky byla ve vystoupení s. Jakeše hodnocena pouze kladně. Měly být ukázány klady i zápory s tím, že nestačili na úkoly současného období. Připomínky byly vysloveny také k tomu, že řada informací o kádrových změnách pronikla na veřejnost ještě před 10. zasedáním ze západních sdělovacích prostředků i jejich únikem z centrálních orgánů. Funkcionáři strany měli být informováni předem, aby mohli na vznikající situaci správně reagovat.

Městský výbor KSS v Bratislavě v informaci uvádí, že v ohlasech je jednoznačně vyjadřována podpora nastolenému kursu v kádrové práci. Je však požadováno pravdivé uvedení důvodů odchodu jednotlivců, včetně hodnocení jejich práce, aby nebyl poskytován prostor pro různé spekulace, což vede k dezorientaci lidí. Je tomu tak zvláště proto, že v zápětí po odstoupení s. Štrougala vysílala rakouská televize, že odchází člověk, který jako jediný se dokázal postavit za zájmy československého státu. Nyní se Československo dostává, podle názoru "Západu" do područí Moskvy.

Připomíná se, že kádrové změny ve vládách měly být provedeny již při prvních demisích. Například v SONP Kladno /Středočeský kraj/ to působí dojmem, že ÚV KSČ neměl v tomto období věci kádrově ujasněny.

V Kovosvitu Sezimovo Ústí /Jihočeský kraj/ je dosti názorů, že když odešel s. Štrougal, mělo tomu tak být i u s. Bílaka. Podobné názory byly zachyceny i v okresech Karlovy Vary, Sokolov a Rokycany /Západočeský kraj/ s tím, že s. Bílak je starší. V Rokycanech někteří komunisté dávají neúčast s. Štrougala na zasedání ÚV KSČ do souvislosti, že byl k odchodu z funkcí donucen. Ve Východočeském kraji jsou dotazy, proč jeho neúčast na zasedání nebyla zdůvodněna.

V Motoru České Budějovice /Jihočeský kraj/ se v pracovních kolektivech nejvíce hovoří o s. Štrougalovi v tom smyslu, že po demisi vlády v dubnu 1988 se lidé domnívali, že její složení bude definitivní. Nyní po půl roce je opět výměna. Poukazuje se na to, že když ústřední výbor takto rozhodl, měl také odstoupit s. Bílak. Některé narážky na jeho odchod prý napsal časopis Stern. Ze zahraničí prý také proniká, že bude muset odstoupit s. Chňoupek.

V Jihomoravském kraji je uvolnění z funkcí s. Štrougala a Colotky přijímáno příznivě ve všech okresech. Změny ve složení vlád jsou komentovány s očekáváním rozhodnějšího přístupu k řešení nahromaděných problémů v národním hospodářství a v nejbližší době i na vnitřním trhu. V okresech Gottwaldov, Kroměříž a Žďár nad Sázavou jsou vznášeny dotazy, zda bude nové programové prohlášení vlády. Očekávalo se také výraznější omlazení ve funkcích /s. Bílak a Indra - okres Gottwaldov a Závody Gustava Klimenta Znojmo/. Připomínky jsou k tomu, že "64letý předseda vlády je nahrazován 62letým - co to vyřeší" /Kablo Velké Meziříčí a okres Hodonín/.

V ČKD - závod Polovodiče Praha 4 se hovoří o dalších změnách ve vládách, o konkrétních lidech, údajně to vysílal bavorský rozhlas. Přestože převládala v minulosti kritika práce s. Štrougala, někteří lidé se diví, že odešel tak náhle. Starší komunisté i vyloučení ze strany se zde vyjadřují v tom smyslu, že současné období až příliš připomíná rok 1968. Někteří mladí členové strany pouze krčí rameny a tvrdí, "že si počkají jak se to vyvine". Ojediněle zde zazněly spekulativní úvahy, že odchod předsedů vlád z funkcí je odezvou na případ Babinský. Převládají názory, že bychom si měli brát více příklad z 19. všesvazové konference KSSS, především pokud jde o otevřenost názorů.

V řadě míst jsou vyslovovány obavy, zda prohlášení ministrů na nedávné besedě v Čs. televizi ke zlepšení zásobování trhu, k zárukám, že nebudou zvyšovány maloobchodní ceny některých výrobků apodobně, nepozbude platnosti vzhledem k podané demisi vlády. Dotazy jsou vznášeny k tomu, zda nová

vláda bude slíbené zlepšení garantovat. Konkrétní poznatky byly zachyceny v Kovosvitu Sezimovo Ústí /Jihočeský kraj/ a na Dole Ležáky Most /Severočeský kraj/.

Ohlasy na vytvoření Výboru pro stranickou práci v ČSR se různí. Například v NHKG Ostrava /Severomoravský kraj/ bylo ustavení přijato kladně, včetně komisí ÚV KSČ. Podobně tomu bylo i v Jihomoravském kraji, kde v okresech Znojmo, Třebíč, Kroměříž, Gottwaldov a Blansko se diskutuje o potřebě stejného řešení v Čechách i na Slovensku. Vyskytly se i takové názory, že by se měl zrušit ÚV KSS. Obdobná stanoviska zaznamenal i východočeský KV KSČ. V okresech Brno a Gottwaldov /Jihomoravský kraj/ jsou obavy z vytvoření dalšího mezičlánku.

V Avii Praha - Letňany byly vysloveny obavy, že vytvořením Výboru pro stranickou práci v ČSR dojde ke zvýšení počtu funkcionářů. Jsou názory, že zavádíme příliš komplikovanou stranickou strukturu. Začalo to již stranickými výbory ve státních podnicích. Objevují se návrhy, že by "mělo dojít ke zrušení krajských výborů strany. Okresní /obvodní/ výbory jsou schopny místní problematiku řešit. Takováto zásadní otázka by měla být předložena k diskusi členům strany".

V SONP Kladno /Středočeský kraj/ je ustavení tohoto výboru chápáno jako vytvoření orgánu, adekvátního ÚV KSS, i když bylo řečeno, že nejde o federalizaci ve straně. Doporučují přehodnotit nutnost další existence KSS s tím, že již své historické poslání splnila. Jsou názory, že 16 lidí v českém orgánu neodpovídá počtu členů ÚV KSS. Snižování aparátu ÚV KSČ bude znamenat jeho přeliv do nově ustaveného orgánu. Nedojde ke slibovanému posílení nižších stranických orgánů.

Na Dole Ležáky Most /Severočeský kraj/ převládá názor, že dojde k rozšíření stranického aparátu a ustavením komisí ÚV KSČ naroste další administrativa ve stranické práci.

Souhlasné názory byly vyslovovány s urychlením svolání sjezdu KSČ s tím, že je to správné a napomůže to k lepší přípravě plánu 9. pětiletky. V SONP Kladno /Středočeský kraj/

jsou dotazy, zda sjezd bude moci v polovině roku 1990 náležitě zhodnotit plnění 8. pětiletky. K uvažované úpravě stanov se připomíná, že na XVII. sjezdu bylo řečeno, že provedené změny ve smyslu demokratizace jsou definitivní a nyní se hovoří o dalších.

Ve Východoslovenských železárnách Košice je požadováno, aby členové strany se k návrhu nových stanov mohli v předstihu vyjádřit.

Pozornost komunistů, ale i ostatních občanů, vyvolalo poslední zasedání ÚV KSSS v Moskvě. Nejvíce byly sledovány kádrové změny. S poměrně velkou odezvou se setkalo zvolení s. M. Gorbačova předsedou prezidia Nejvyššího sovětu SSSR. Tento akt je vcelku, například v Severočeském kraji, jednoznačně považován za důsledek jednání 19. všesvazové konference a jejího závěru o posílení autority Sovětů soustředěním funkcí prvních tajemníků KSSS a předsedů Sovětů v jedné osobě. Většina ohlasů se shoduje v tom, že jde o správný krok, v současné době vyvolaný nedůsledným přístupem centrálních státních orgánů k plnění úkolů přestavby a osobnost s. Gorbačova dává záruky pro jejich realizaci. Další kádrové změny jsou dávány do souvislosti s tím, že ani u nás nejsou v plné míře zabezpečována usnesení ústředního výboru ve vládách, ministerstvech a dalších centrálních orgánech, a proto by bylo potřebné přikročit ke kádrovým změnám.

Menší, avšak dosti početná skupina názorů v Severočeském kraji obsahuje kritiku, že volba předsedy prezidia nebyla prováděna z více kandidátů a tajným hlasováním. Spolu s tím jsou vyslovovány pochybnosti i obavy, zda kumulace funkcí nezakládá podmínky pro kult osobnosti, i když je uznáváno, že schopnosti s. Gorbačova vytvářejí jistotu v důslednou realizaci přestavby. Dotazy byly vzneseny také k tomu, zda se i u nás opět neuvažuje o sloučení funkcí generálního tajemníka ÚV KSČ a presidenta ČSSR. Pokud by k tomu došlo, vyskytly se některé ohlasy v tom smyslu, že by to mělo negativní dopady v názorové hladině /MěV KSČ Praha/.

Někteří komunisté Tesly v Bratislavě se vyjádřili, že jim není jasno, proč se stranická a státní moc kumuluje do jedné rukou, když se to před několika roky odsoudilo jako nesprávné. V Závodech těžkého strojírenství Bratislava k tomu dodávají, že po zvolení s. Gorbačova do funkce generálního tajemníka ÚV KSSS se rozdělily funkce s odůvodněním širší demokracie. Podobné otázky položili i členové POV SZM Bratislava V. Část členů strany v Severomoravském kraji považuje sloučení funkcí za nesprávné s tím, že v minulosti to sám s. Gorbačov kritizoval.

Vzhledem k rozpornosti názorů zejména na kumulaci vrcholných funkcí v Sovětském svazu je z řady míst doporučováno, aby se na výsledky mimořádného zasedání sovětského parlamentu reagovalo v komentářích ve stranickém tisku a sdělovacích prostředcích.

Ohlasy na besedu Rudého práva a Čs. televize s ministry vlád ČSSR, ČSR a SSR "Aktuální otázky vnitřního trhu" ukazují, že ustupují různé fámy a "zaručené" informace o měnové reformě, úpravě maloobchodních cen a dalších opatřeních na úseku vnitřního trhu.

Ze získaných názorů komunistů i bezpartijních vyplývá, že beseda byla přijata převážně pozitivně, jako příklad správného přístupu k veřejné informovanosti. Lidé oceňují lepší připravenost zúčastněných ministrů /v porovnání se seriálem besed "Hovoříme s ministry"/, především ministra financí ČSSR s. Žáka. Jeho vystoupení přispělo ke uklidnění názorové hladiny kolem měnové reformy. Za nepřesvědčivá označili naopak vystoupení obou ministrů obchodu - považují je za příliš optimistická a téměř vyhýbavá. Ze všech krajů byly sděleny názory, že takováto beseda měla být uskutečněna daleko dříve, v období, kdy se fámy teprve začínají šířit, a ne až tehdy, kdy situace v zásobování se mnohem více vyhrotila.

I když v průběhu besedy bylo řečeno, že úpravy velkoobchodních a nákupních cen se nepromítnou do cen maloobchodních, přetrvává v řadě míst nedůvěra k tomuto sdělení. Například menší část pracujících Závodů těžkého strojírenství Dubnica nad Váhom /Středoslovenský kraj/ upozorňuje, že i v minulosti se uvádělo, že žádná úprava cen nebude a krátce na to se zvýšila cena benzínu. V této souvislosti poukázali na to, že naše vláda nereaguje na pokles ceny ropy na světových trzích a ponechává ceny benzínu na stejné výši. Hovořili i o tom, že benzin vyvážíme.

V okrese Kroměříž /Jihomoravský kraj/ zazněly názory, že pokud nedojde ke zdražení od 1. 1. 1989, dojde k němu později.

Komunisté z Dolu Staříč, Třineckých železáren VŘSR, členové MěV KSČ a předsednictva OV KSČ ve Frýdku - Místku /Severomoravský kraj/ upozorňují, že neobstojí zdůvodnění nedostatku hygienických potřeb a stavebního materiálu zvýšenou poptávkou a potřebou, argumentování zastaralým výrobním zařízením či přísliby na řešení do konce roku. Zdůrazňují, že za tyto nedostatky je někdo zodpovědný, v rámci "glasnosti" by se mělo zveřejnit, jak byl nebo bude postižen. V okresech Olomouc, Opava, Přerov a Vsetín v témže kraji přetrvávají názory, že v nejbližší době dojde k úpravám cen výrobků ze dřeva, zejména nábytku.

Pracující z Gumáren 1. máje Púchov /Středoslovenský kraj/ uvádějí, že takové problémy jako je nedostatek toaletního papíru či hygienických vložek jen nahrávají nepřátelům socialismu. Zároveň ukazují neschopnost našeho vedení takovéto základní otázky vyřešit.

Jihomoravský KV KSČ uvádí, že v Blansku a Znojmě rakouští občané /pravděpodobně novináři/ fotografovali a filmovali fronty před papírnictvími. Snímky pak vysílala rakouská televize.

Někteří zaměstnanci Považských strojíren Považská Bystrica /Středoslovenský kraj/ hodnotí vystoupení ministrů jako roz-

por mezi slovy a činy. Důvodem k tomuto hodnocení mimo jiné je, že i přes částečnou regulaci prodeje zdravotně hygienických potřeb není vidět v zásobování žádné zlepšení.

V okresech Gottwaldov, Kroměříž a Vyškov /Jihomoravský kraj/ byly komunisty i nestraníky vysloveny požadavky, aby obdobná beseda byla uskutečněna koncem letošního, případně začátkem roku 1989 jako veřejné složení účtů z daných slibů a prohlášení.

Z Uranových dolů Dolní Rožinka /Jihomoravský kraj/ upozornili, že při besedě v Čs. televizi bylo přislíbeno její doslovné zveřejnění v tisku. Některé odpovědi však zveřejněny nebyly.

Prakticky ze všech krajů zazněly požadavky věnovat větší pozornost plnění usnesení vlády ČSSR k řešení situace na vnitřním trhu. Z MěV KSS Bratislava upozornili, že v průběhu besedy nebylo reagováno na fámy o zvýšení nájemného, poplatků za elektřinu apodobně. V současné době různé dohady kolem nájemného vyvolávají nespokojenost mezi lidmi. Hovoří se o tom, že zvýšení nájemného má přinést do státního rozpočtu cca 17 milionů Kčs.